

“Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” yürürlüğe girdi...

YENİLENEBİLİR ENERJİ TÜRLERİ İÇİN SOMUT HEDEFLER BELİRLENMELİ

“Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” iki yıl sonra tamamen yeniden düzenlenerek TBMM’de benimsenmiş ve 8 Ocak 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Yenilenebilir Enerjiye Ciddi Destek Yok

Yasa ilgili kesimlerin görüşlerini dikkate almadan hazırlanmıştır ve içerik olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı stratejik bir yaklaşım ve ciddi bir destek öngörmemektedir. İktidarın Enerji Strateji Belgeleri, Yıllık Programlar ve ETKB Stratejik Planında yer alan bildirimlerine uygun bir içerikte değildir.

Somut Hedefler Belirlenmeli

Parçalı yaklaşımlarla ve yalnızca teşvikli alım fiyatları uygulamasıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretiminin desteklenmesi mümkün değildir. Katılımcı bir model eşliğinde oluşturulması gereken Yenilenebilir Enerji Stratejisi ve Faaliyet Planı ile bu çerçevede bütünsel, genel bir çerçeve yasa gereklidir. Çerçeve yasaya bağlı olarak da hidrolik, termik, rüzgâr, güneş, jeotermal vb. her bir yenilenebilir enerji kaynağı için teşvik unsurlarını da kapsayan bütün strateji belgeleri ve ikincil mevzuat ayrı ayrı hazırlanmalı ve yine her bir kaynak için 2020-2030-2050 hedefleri belirlenmelidir.

Ekipmanların Yurt İçinde Üretimi Desteklenmeli

Yerli sanayinin gelişmesi için bilinçli ve planlı sektörel yatırım teşviklerine ağırlık verilmesi, yerli makine ve ekipman kullanımına yönelik plan, strateji ve hedefler belirlenmesi; enerji ekipman üreticileri için “kümelenme”, “Enerji Ekipmanları Üretimi Organize Sanayi Bölgeleri” vb. düzenleme ve ilgili mekanizmaların harekete geçirilmesi gerekmektedir.

Yasa Doğa Katliamına Yol Açacak

Yasanın ormanların, doğal ve tarihi SİT ve koruma alanları ile vasıflı tarım arazilerinin yok olmasına yol açabilecek hükümleri ilgili diğer mevzuata ve Toprak Koruma Yasası’na aykırıdır. “Her türlü teşvikin itina ile kötüye kullanıldığı” dikkate alındığında; verimsiz, vasıfsız arazileri değerlendirmek yerine ormanları, verimli tarım alanlarını, milli parkları, ören yerlerini yok etmeye yönelen, buralara GES, RES, HES santrali kurmaya kalkışanlar olacaktır. Bu nedenle, ilgili bölge halkı ve doğa, çevre, tarım çıkarlarını gözetken, imar, arazi vb. açılardan diğer kullanım alanları ile çakışmamasına yönelik ayrıntılı düzenlemeler yapılmalı; santral kurulacak yerlerin envanterleri önceden çıkarılmış olmalıdır.

Denetimin Özel Şirketlere Devri Hukuka Aykırı

Yasa elektrik dağıtım şirketlerinin denetim hizmetlerinin özel sektör eliyle yaptırmasını öngören EPDK yönetmeliğinin Danıştay tarafından iptal edildiğini gözetmemektedir. Yargının kararına uygun bir şekilde 4628 sayılı Yasa’da değişiklik yapmamak ve benzer bir düzenlemeyi bu yasaya koymak, hukuku atlatmak anlamına gelmektedir.

Elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı kamusal nitelikte hizmetlerdir. Kamusal denetim imkânının yok sayılması

kabul edilemez bir uygulamadır ve getirilen düzenleme hukuka aykırıdır.

Güneş Dayalı Elektrik Üretimine Destek Verilmiyor

Yasa'nın kurgusu güneş enerjisine dayalı elektrik üretimini desteklemeyi öngörmemektedir. Gerek öngörülen tercihli alım fiyatlarının düşüklüğü gerekse hedeflenen kapasite, değerlendirilebilecek potansiyelin çok altında olup teknik kapasitenin yalnızca yüzde 0,26'sına, 2010 Türkiye elektrik üretiminin ise yalnızca yüzde 0,47'sine tekabül etmektedir.

Planlama ve Kamu Yatırımı Şart

Elektrik sektöründeki faaliyetlerde planlama gereklili-

ği kabul edilmelidir. Bu planlama; birincil enerji kaynağı kullanımında dışa bağımlılığın azaltılması, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi, sürdürülebilirlik, maliyet, arz güvenilirliği, çevre duyarlılığı, çevreye verilen zararın asgari düzeyde olması unsurlarını içermelidir.

Arz güvenliği dikkate alınarak elektrik üretim yatırımları kamu eliyle de yapılmalı; kamunun yatırım yapabilmesi için özelleştirmeler durdurulmalı, kamunun elektrikten elde ettiği/edeceği gelirler elinden alınmamalıdır.

Ali Ekber ÇAKAR

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

(10 Ocak 2011)

ENERJİ VERİMLİLİĞİ HAFTASI TASARRUF BİLİNCİ OLUŞTURMAK İÇİN DEĞERLENDİRİLMELİ

Enerji Verimliliği Haftası, enerji alanındaki dışa bağımlılığı azaltmak ve sanayi, bina ve ulaşım sektörlerinde tasarruf potansiyeli bilinci oluşturmak için değerlendirilmelidir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, 5 bin "Sanayi ve Bina Enerji Yöneticisi"nin ve 9 milyon mevcut bina ile tüm yeni yapılacak binalara "Enerji Kimlik Belgesi"ni düzenleyecek olan "Enerji Kimlik Belgesi Uzmanları"nın eğitim ve belgelendirilmesine yönelik katkı ve çalışmalarını başarıyla sürdürüyor.

Türkiye'nin yüzde 70'i aşan enerji ithalat bağımlılığının, ülke ekonomisi ve halk üzerinde enerji fiyatlarını önemli bir baskı unsuru haline getirdiği bilinmektedir. Enerji üzerinden alınan dünyadaki en yüksek vergiler ve hane halkı gelirinin gittikçe düşmesi nedeniyle enerji harcamalarımız; halkımız ve dünya piyasalarında rekabet etmeye çalışan sanayici üzerindeki en ağır yük haline gelmiştir.

Enerji verimliliği uygulamalarının etkinleştirilmesi ve enerji tasarrufu sağlanması; yeterince değerlendirilmeyen linyit, hidrolik, rüzgâr enerjisi, jeotermal ve güneş dayalı elektrik üretim potansiyelinin harekete geçirilmesi; birincil enerji tüketimi ve elektrik üretiminde dışa bağımlılığın azaltılması, serbestleştirme ve özelleştirmelerden vazgeçilerek kaynakların esas olarak kamusal çıkarlar gözetilerek değerlendirilmesi, kamusal planlama, kamusal üretim ve denetim öncelikli enerji politikası olmalıdır.

Özel olarak enerji verimliliği alanında Türkiye'nin enerji politikasının temel hedeflerinden birisi, **enerji verimliliğinin artırılması ve enerji yoğunluğunda düzenli bir düşme eğiliminin yakalanması** olmalıdır. Bu kapsamda, içinde bulunduğumuz Enerji Verimliliği Haftası dolayısıyla **sanayide yüzde 35 civarında, ulaşım da yüzde 20, binalarda yüzde 30-35 arasında bulunan nihai enerji tüketiminin, verimlilik önlemleri ile sanayide yüzde 20, ulaşım da yüzde 25, binalarda ise yüzde 30 ile 50'lere varan tasarruf potansiyelinin** geri kazanılmasının olanaklı olduğunu belirtmek isteriz.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO), **Enerji Verimliliği Kongreleri** düzenlemekte ve bu alanda önemli çalışmalar yürütmektedir. Binaların ısı yalıtımı ve enerji performansı açısından değerlendirilmesi; yüksek verimli kazanlar, ısı tesisatı, soğutma ekipmanları, sıcak ve soğuk boru ve yüzeylerin yalıtılması, atık ısının geri kazanımı; kojenerasyon; bölgesel ısıtma tesisleri; enerji verimli ve çevre uyumlu taşıtlar, enerji verimliliği açısından önem taşıyan konulardan bazılarıdır. Odamız bu konularda eğitimden denetim ve belgelendirmeye kadar çeşitli faaliyetleri yürütmektedir. MMO, halkımızın ve kamu kuruluşlarının bu konularda bilirkişi olarak ilk müraaat noktasıdır.

Odamız enerji verimliliği konusunda hazırlanmakta olan tüm yönetmelik ve politika dokümanlarına bu alandaki deneyimleri ve üyelerinin bilgi birikimine dayanarak kamu yararı da göz önünde bulundurularak çok kapsamlı görüşler hazırlayarak sunmakta, önerilerinin uygulanıp uygulanmadığını yasal süreçler de dahil olarak takip etmektedir. Bu yönü ile Odamız, enerji verimliliği sektörünün temel bir bileşeni olmuştur.

Ülkemizdeki Laboratuvar Sayısını Üçte Yükselttik

EİE'nin hedefinde bulunan **5 bin Enerji Yöneticisinin** yetiştirilmesine Türkiye'nin ilk "**Enerji Verimliliği Yetkili**" kuruluşu olarak Odamız aktif katkı sunmaktadır. EİE ve enerji verimliliği danışmanlık şirketleri dışında Odamızca yürütülen çalışmalar sonucu, sanayi ve bina sektörlerine yönelik düzenlediğimiz **Enerji Yöneticisi** Kurslarında, bir yıllık bir süre içinde meslektaşlarımızdan 700'ü başarı göstererek belge almıştır. Bu eğitimlere yönelik kamunun Ankara'da bulunan tek uygulama tesisinin talebe yanıt vermemesi nedeniyle Odamız, sanayinin yoğun olduğu **Kocaeli ve İzmir'de** iki ayrı uygulama laboratuvarı kurmuştur. **İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ile Odamızın ortaklaşa** yaşama geçirdiği **Enerji Verimliliği Eğitim ve Uygulama Merkezi**'nden sonra, **Kocaeli'nde kurduğumuz laboratuvar**, Oda öz kaynaklarından 1,65 milyon TL harcanarak devreye sokulmuştur. Bu **ilk Enerji Verimliliği Uygulama Merkezleri** Enerji Yöneticisi eğitimlerinin düzenlenmesinde

kullanılacağı gibi; enerji verimliliği alanında birçok eğitim ihtiyacına yanıt **verecek**; ayrıca mühendislik öğrencileri laboratuvar ve uygulamalı eğitim olanaklarından yararlanabilecektir.

Bu eğitim merkezleri ile birlikte, "**B Sınıfı**" olan yetkimiz, **Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu**'nun 22 Aralık 2010 tarihli toplantısında alınan kararla "**A Sınıfı Yetki Belgesi**"ne yükseltilmiştir. Böylece enerji verimliliği hizmet sektörünün bilgi düzeyini yükseltmek ve yönetmelik şartlarını yerine getirmesi için **etüt-proje eğitimlerine** de başlanabilecektir.

Enerji Kimlik Belgesi Uzmanı Yetiştirme Eğitimlerine Başladık

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın 2008 yılında yayımladığı yönetmelik uyarınca **tüm yeni ve eski binalara Enerji Kimlik Belgesi** düzenlenmesi zorunlu kılınmıştır. Bu belgenin, **2017 yılına kadar yaklaşık 9 milyon mevcut binaya (bağımsız bölümlerine de ayrı ayrı düzenlenmek kaydı ile) ve her yıl inşa edilen ortalama 100 bin binaya** düzenlenecektir. Bu kadar büyük hacimli bir işin layıkıyla yerine getirilebilmesi için ülkemizde **binlerce uzmanın çok kısa sürede** yetiştirilmesi ve belgelendirilmesine ihtiyaç duyulacaktır. Bu kapsamda Odamız, 10 Haziran 2010 tarihinde yayımlanan "**Enerji Kimlik Belgesi Uzmanlarına ve Eğitici Kuruluşlara Verilecek Eğitimlere Dair Tebliğ**"in yayımlanmasının ardından **eğitici kurum** olarak faaliyet göstermek üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na yetkilendirilmiştir. Böylelikle Odamız, Enerji Kimlik Belgesi düzenleyecek olan Serbest Müşavirlik ve Mühendislik hizmet büroları ve şirketler için bu konuda eğitimler düzenleyebilecektir. Bu kapsamda, 20 Aralık 2010 tarihi itibarıyla Odamıza bağlı tüm şubelerimizde **Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği** kapsamında **Enerji Kimlik Belgesi (EKB) Uzmanı Yetiştirme Eğitimleri** başlamıştır.

Enerji Verimliliği Haftası dolayısıyla kamuoyuna saygı ile duyururuz.

Ali Ekber ÇAKAR
TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
(11 Ocak 2011)

TORBA YASA ÇALIŞANLARIN ALEYHİNE, SERMAYENİN LEHİNE DÜZENLEMELER İÇERİYOR

TBMM gündeminde bulunan *Torba Yasa Tasarısı* ile "Genel Sağlık Sigortası kapsamının genişletilmesi", "esnaf kolaylıklar getirilmesi" vb. görünümü altında; **iş gücü piyasası, ucuz iş gücü sömürsü geliştirilerek sermayenin istekleri doğrultusunda yapılandırılmakta** ve yıllardır gündemde olan **kamu personel rejimi** doğrultusunda adımlar atılmaktadır. Esnek istihdam ve güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştıracak ve aralarında meslektaşlarımızın da bulunduğu kamu çalışanlarını siyasi otoriteye bağımlı kılacak düzenlemeler önemli hak kayıplarına da yol açacaktır. Odamızın tasarının bazı yönleri üzerine yaptığı özet değerlendirmeler aşağıda kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Genç işçi ve çirak sömürsü yaygınlaştırılıyor: En son 20 ve üstü işçi çalıştıran iş yerleri için geçerli olan staj uygulaması, 10 ve (Bakanlar Kurulu kararı ile) **beş işçi çalıştıran iş yerlerine genişletilmekte; eğitim süresince her ay 18 yaşını bitirenlere ödenen asgari ücretin 2/3'ü oranında belirlenen ücret, asgari ücretin net tutarının 1/3'ü oranında indirilmekte, yirmi ve daha fazla personel çalıştırılması halinde 2/3'ü nispetinde ödeme öngörülmektedir.** Bu uygulamalar ucuz genç iş gücü sömürsünü yaygınlaştıracaktır.

Silikozis işçilerinin sorunları devam ediyor: Silikozis nedeniyle çalışma gücünü en az yüzde 40 kaybeden iş-

çilere, 65 yaş üstü *muhtaç, güçsüz ve kimsesizlere* bağlanan aylık oranında ödeme yapılması öngörülmekte ve bu mesleki hastalık meslek hastalığı statüsüne alınmamaktadır.

İşsizlik Fonundan Hükümetin kullanacağı oran artıyor, kriz faktörü ve sermayeye teşvik sürüyor: Hükümete, sermayeye kısa süreli esnek çalışma yöntemiyle kısa çalışma ödeneği verebilmek için İşsizlik Fonunun bir önceki yıl prim gelirlerinin yüzde 30'unu kullanma ve yüzde 50'ye çıkarma yetkisi verilerek ilgili yasadaki tanım ve kapsam ihlal edilmekte; *genel ekonomik krizler, zorlayıcı sebepler ve sektörel ve bölgesel kriz saptaması* ile krizin sürekliliği teyit edilmektedir.

İşverenler sigorta prim gecikme zammından kurtulduğu gibi genç işçi istihdamı yoluyla sigorta primi ödemesinden muaf tutuluyor: İşverenlerin ödemediği primler için uygulanan *gecikme zammının affı* yanında 2015 yılı sonuna kadar özel sektörde istihdam edilecek *18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük erkekler ile 18 yaşından büyük kadınların* sigorta primlerinin işveren payının İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması desteği 29 yaş üstü işçilerin işe alınmaması ya da çıkarılmasına da yol açacaktır. *İlk defa işe girenlerin deneme süresinin 4 aya çıkarılması* vb. işsizliğe açık genç işçi piyasası oluşumunu teşvik etmektedir.

Kayıt dışı ekonomi ve istihdam teşvik ediliyor: *Çağrı üzerine çalışma, evden çalışma ve uzaktan çalışma* biçimlerine yönelik *kısmi süreli iş sözleşmesi* ile birlikte *sözleşmesiz çalışma biçimleri de yasallaşmakta ve haftalık çalışma süresi 20 saat* olarak belirlenmektedir.

Kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışanlara prim ödeme yükümlülüğü getiriliyor: Esnek istihdamın en görünür kesimine yönelik 2012 yılı başında yürürlüğe girecek olan *kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışanlar ile ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalıların eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini kendilerinin 30 güne tamamlama yükümlülüğü,* kamu ve özel sektör işverenlerini gözetten bir düzenlemedir.

“Denkleştirme” turizm işletme belgeli iş yerlerinde 4 aya çıkıyor: Fazla mesai ücreti ödemeyerek ücretsiz izne çıkarma uygulamasıyla ilgili olan *denkleştirme işlemleri*, turizm işletme belgeli işyerlerinde dört aya çıkarılarak kurlsız çalıştırma yaygınlaştırılıyor.

İş mahkemelerini ilgilendiren işçi şikâyetlerinde müfettişlik/uzmanlık dışlanıyor: İş sözleşmesi fiilen sona eren işçilerin bireysel alacaklarına ilişkin şikâyetlerini incelemede Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlüğü memurlarını devreye sokacak olan uygulama, mesleki yeterliliği bulunan iş müfettişleri nezdinde uzmanlığı dışlamaktadır.

Kamuda “görev yerine bağlı olmaksızın çalışma ve geçici görevlendirme” ile sürgün vb. politikaların önü açılıyor: Bu görevlendirme biçimleriyle kamuda siyasi ve idari istismara açık, sürgünleri teşvik edecek bir uygulamaya geçilmektedir.

Kadın kamu çalışanlarının doğum öncesi ve sonrası “aylıklı” izinleri “analık” iznine dönüştürülüyor: Kamu çalışanı kadınlara doğumdan önce ve sonra 8'er hafta aylıklı izin verilmesine ilişkin hüküm, analık iznine çevriliyerek ücretli izin dışı tutulmaktadır.

Kamu çalışanlarına piyasacı “performans” ölçütleri geliyor: Emsallerine göre başarılı görev yoluyla teşvik, başarı, verimlilik vb. ölçmek üzere değerlendirme ölçütleri belirleme yönelimi, liyakat yaklaşımına aykırı bir biçimde piyasacı ölçütleri kamuya taşıyacaktır.

Kamuda “disiplin” olgusu, sicil'in önüne geçiriliyor: Kamuda sicil notu, sicil amirlerinin teklifi, sıralı sicil amiri, sicil dosyası vb. belirlemeler, disiplin notu, disiplin amirinin teklifi, üst disiplin amiri, özlük dosyası vb. ile değiştirilmekte; vali ve kaymakamların üst disiplin amiri olması ile kamu gelenekleri bozulmaktadır.

Kamu çalışanlarının sendika aidatları kamu tarafından ödenecek: Kamu çalışanları sendikalarına üye olanların ücretlerinden kesilen sendika aidatlarına karşılık olarak devlet tarafından yılda dört kez 45 TL toplu sözleşme primi ödenmesi kamu çalışanlarını ve sendikacılığını siyasi iktidara bağlama çabası olarak gündeme gelmektedir.

“Aile yardımı ödeneği” kamuda kısmi zamanlı çalışmaları kapsamıyor: Aile yardımı ödeneği vb. ödemenin, kısa zamanlı çalışan sözleşmeli personeli kapsamaması, Anayasal eşitlik yaklaşımı ile devletin sosyal niteliğinin nasıl aşındırıldığını göstermektedir.

Kamu çalışanlarına grev yasağı sürüyor: Sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkı tanınan sözleşmeli personelin, grev kararı vermesi, propaganda yapması, herhangi bir greve veya teşebbüsüne katılması, desteklemesi yahut teşvik etmesi yasağı ise sürmektedir.

Mahalli idarelerde “ihtiyaç fazlası” işçiler başka kurumlara aktararak hak kaybına uğratılacak, taşeronlaştırma yayılacak: İşçilere başka kurumlarda görev başı yapmaları için tanınan 5 günlük süre içtihatlara aykırı olduğu gibi; işçilerin devirden önce doğmuş ve devir tarihinde ödenmesi gereken borçlardan devralan kurumun sorumlu tutulamayacağı, hükmü ciddi bir adaletsizlik durumu oluşturacaktır. Diğer yandan başka kurumlara işçi nakleden mahalli idarelerin nakil sonrasında oluşan işçi sayısında beş yıl süreyle artış yapamayacağı belirtilmekte; ama hizmet alımı için harcama yapılabilir hükmü ile dışarıdan taşeron hizmeti alımına ve kamu hizmetlerinin niteliğinin düşmesine zemin oluşturulmaktadır.

Mevcut Yasa Tasarısı, yap-işlet-devret projelerini yürüten şirketlere kamu kaynaklarının tahsisi; KİT'lerin atıl kapasite ve varlıklarının bedelsiz veya rayiç bedel altında devri; özelleştirme sürecindeki kamu bankalarının gayrimenkul yatırım ortaklıkları ile enerji, su, ulaştırma ve telekomünikasyon sektörlerinde faaliyet gösteren teşebbüs, işletme ve şirketleri ile TKİ'nin özel sektöre devredilmiş kömür sahalarından yapacağı alımları Kamu İhale Yasası kapsamı dışında tutması yönleriyle de kamu çıkarlarına aykırılık taşımaktadır.

Vakıflar Bankası, Kalkınma Bankası ve BDDK merkezlerinin İstanbul'a taşınması yönündeki düzenleme de uluslararası sermaye çevrelerinin, finans sektörünün merkezinin İstanbul olarak yeniden yapılandırılması yönündeki istemleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

Ali Ekber ÇAKAR
TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
(26 Ocak 2011)

UYARIYORUZ: Mevcut Mevzuat ve Yanlışlardan Geri Dönülmediği Müddetçe Benzeri Olaylar Sürecektir

DAVUTPAŞA, TUZLA, KEMALPAŞA, DURSUNBEY, OSTİM'DEKİ "İŞ CİNAYETLERİ" İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKALARINDAKİ YAPISAL SORUNLARI İŞARET EDİYOR

3 Şubat 2011 tarihinde Ankara OSTİM'de bir iş merkezi ile İvedik OSB'de yer alan iş yerlerinde meydana gelen ve aralarında Odamız üyesi Dilek Gürer'in de yer aldığı 18 çalışanın ölümüne ve onlarca kişinin yaralanmasına yol açan patlamalarda yaşamını kaybedenlerin yakınlarına başsağlığı, yaralılara acil şifalar diliyor, kamuoyunun üzüntüsünü paylaşıyoruz.

Odamızın da içinde yer aldığı teknik bilirkişi heyeti patlamaların olduğu mahallerde incelemelerini sürdürmektedir. Araştırma sonuçlandığında teknik analizlerimiz kamuoyuna duyurulacaktır. Ancak ilk izlenimler ve bu olaylara yol açan sorunlara dair görüşlerimizi şimdiden kamuoyu ile paylaşmayı görev bildiğimizi belirtmek isteriz.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO), başta OSTİM olmak üzere son yıllarda meydana gelen bu "iş cinayetleri"nin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmaması ve yeterli denetimlerin yapılmamasından kay-

naklanan bu kazalarla ilgili, yıllardan beri ciddi uyarılarda bulunmakta, sürekli olarak çalışma yaşamı ile ilgili yapısal sorunlar ve yanlış uygulamalara işaret etmekte, yargıya başvurmakta; fakat siyasal iktidar bildiğini yapmaya devam etmektedir.

Son Mevzuat Düzenlemeleri Sorunludur

Örneğin, İş Yasası'nın 78. maddesinde iş yerlerinin kurulması aşamasında iş yeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını teşvik eden uygulama, 2008 yılında 5763 sayılı, "Torba Yasa" ile değiştirilmiş ve 04.12.2009 tarihli "İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik"le ortadan kaldırılmıştır. Böylece 50'den az işçi çalıştıran iş yerlerinin İşletme Belgesi alması zorunluluğu ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın (ÇSGB) iş yerlerine yönelik denetimi ve yol göstericiliği yok edilmiştir.

15.08.2009 tarihli "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile

Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik" ise 50 ve üzerinde işçinin çalıştığı iş yerlerinde geçerlidir. Ancak 09.12.2009 tarihli "İş yeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ" ile ana işverenleri, işyerlerini küçük parçalara ayırarak yükümlülüklerinden kurtarmaya yönelik bir düzenleme yapılmıştır.

Denetimler Yetersiz

İş yeri denetimleri ve dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği önlemleri Türkiye'deki sanayi işletmelerinin ancak yüzde 1,6'sında geçerlidir. 700-800 civarındaki İş Müfettişlerinin sayısı çok yetersizdir. Çalışma yaşamıyla ilgili mevzuat yalnızca başlıca "sanayi ve ticaret" işlerini kapsamakta, tarım sektörünün tamamı, hizmet sektörünün bir bölümü ile KOBİ'lerin çok büyük bir bölümü kapsam dışında bırakılmaktadır. Özetle, 10 milyon kişiyi bulan kayıt dışı istihdamı teşvik eder tarzda bir 'iş sağlığı ve güvenliği' politikası söz konusudur.

Ankara'daki Patlamalar Mevzuat ve Denetim Yetersizliğini Göstermektedir

Yukarıdaki sorunların yanı sıra denetimlere ilişkin mevcut hükümlerin uygulanmaması da söz konusudur. Basına yansıdığı kadarıyla; patlamanın olduğu mahallerdeki bazı iş yerlerinin İşletme Belgesinin bulunmaması, ikinci patlamanın meydana geldiği atölyede tiner ve boya imalatı, kaçak mazot imalatı vb. yapılmasına karşın torna ruhsatı bulunması, yukarıda değindiğimiz denetim sorununun yakıcılığına işaret etmektedir.

İşletme Belgesi olmaması, yapılan işe uygun ruhsat olmaması, bodrum katta ağır ve tehlikeli işler yapılması, acil çıkışı bulunmayan imalathanelerin sağlıksız bir şekilde yan yana olması, iş yerlerine yönelik "risk analizleri" yapılmaması ve denetlenmemesi, iş yerlerinde çalışma koşullarının iş sağlığı ve güvenliği hükümlerine uygun olmaması, Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği ile Yanıcı Parlayıcı, Patlayıcı Madde İmal Edilmesi ve Depolanması ile ilgili Yönetmeliğe aykırı bir biçimde üretim, montaj, nakil ve depolama yapılması denetime ilişkin birçok kamu kurum ve kuruluşunun denetim görevlerini yerine getirmediklerini göstermektedir.

Diğer yandan Odamız uzmanlık alanlarına giren konulardan biri olan basınçlı kaplar ve bu kapsamdaki endüstriyel oksijen tüpleri ile ilgili sorunlar, insan yaşamını hiçe sayan rantçı yaklaşımlar, yasal boşluklar ve ilgili meslek odaları tarafından yapılması gereken mesleki denetimlere engel oluşturulmasından kaynaklanmaktadır. Kâr güdüsüyle hareket edildiği için ilk tasarruf edilen konu periyodik denetimler olmaktadır. Bu tip yoğun risk barındıran işletmeler kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek odaları tarafından mutlaka denetime tabi tutulmalıdır.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler ile çalışanları kuşatan bu sorunları aşmak; çalışma yaşamının insanca, iş güvenceli, örgütlü, toplu sözleşme ve grev hakları ve işçi ve iş sağlığı ve güvenliğine dayalı bir istihdamı esas alan, iş kazalarını en aza indirecek şekilde örgütlenmesi pekâlâ olanaklıdır.

Ucuz iş gücü ve ucuz maliyete dolayı esnek, güvencesiz çalışmanın artması, özelleştirme, sendikasılaştırma, taşeronlaştırmanın yaygınlaşması, denetimlerin yetersizliği ve/veya yokluğu giderilmediği; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri kamu ve özel sektörde gözetilmediği müddetçe ne yazık ki benzeri olaylar sürecektir.

MMO, Ankara'daki iki olayla ilgili inceleme tamamlanınca ayrıntılı tespitlerini kamuoyu ile ayrıca paylaşacaktır.

Ali Ekber ÇAKAR
TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
(7 Şubat 2011)

